

El 18 d'agost del 2000, uns noranta obrers de la metal·lúrgia d'Avellaneda, a la província de Buenos Aires, van fer una forta sacsejada en el camp de l'economia. Tenien a mà només un telegrama d'acomiadament i l'anunci de la fallida de la fàbrica Cip Metal, una empresa dedicada a la manufactura de tubs de coure amb més de trenta anys en aquest lloc. Durant molt de temps, els noranta obrers havien complert torns rotatius i la producció superava les 1.000 tones. Amb aquestes dimensions, els amos es duïen un guany de 30.000 pesos mensuals, uns 10.000 euros. "En el moment del tancament —explica un treballador— vam decidir anar-hi i fer una pregunta al porter. Quan ell va obrir la porta vam entrar tots a dins." L'empresa havia estat presa pels treballadors per poder preservar el lloc de treball. A partir d'aquest dia va començar a tot el país un procés inèdit de recuperació de fàbriques que havien fet fallida i que estaven abandonades. En dos anys es van crear 107 plantes de gestió obrera amb gairebé 10.000 treballadors, organitzats en cooperatives o sota el model definit de control obrer. Gairebé totes aquestes fàbriques van eliminar els càrrecs jeràrquics i van instrumentar un règim igualitari de redistribució de l'ingrés. En molts casos, la producció va arribar als nivells anteriors o fins i tot els va superar. Això és el que es desprèn d'una investigació realitzada per un grup de sociòlegs de la Universitat de Buenos Aires (UBA) a la qual ha accedit EL TEMPS.

Fàbriques sota control obrer

Eduardo Román

Hi ha alguns casos, com el d'Avellaneda, per exemple, on els obrers van contractar dinou persones més per cobrir una major demanda. El nom d'aquesta empresa nova és Unión y Fuerza. Al cap de tres anys de la reobertura, ja van pagar crèdits, van comprar màquines, van ampliar el local i, per si encara fóra poc, en condicions de treball idèntiques a les anteriors, ara guanyen quatre vegades més. Gabriel Fajn, coordinador dels professionals que van estudiar la trajectòria del gremi d'aquests nous obrers, destaca que "abans no era la defensa del treball el que movia la presa de fàbriques, sinó la ideologia. Ara —diu— els que encarnen aquestes noves preses són un grup heterogeni, però tenen una escassa experiència gremial".

De la presa a la refundació. El procés de refundació de fàbriques no es va conèixer fins a la crisi del desembre del 2001, un trencament històric que va marcar un abans i un després. Entre els treballadors de distintes empreses van començar a formar-se organitzacions, moviments o federacions que abans no existien o que eren un fenomen aïllat. Des del moment de la presa fins a la refundació es trigaria uns mesos perquè s'havien de resoldre qüestions legals i el model d'organització que es volia donar. La dissolució empresarial es feia de la manera següent: se simulava la venda del local on funcionava l'empresa, que ja no cobria les despeses socials dels seus treballadors perquè els deutes amb les empreses de serveis i els proveïdors eren molt alts. Segons Natalia Bauni, una altra de les estudioses d'aquest moviment, "la majoria dels empresaris creia, des de feia temps, en la idea de la lògica de la capitalització financera, en contra de la capitalització productiva. En aquest escenari, la fallida i el buidatge apareixien com una opció avantatjosa i rendible".

Enfront dels acomiadaments massius, els obrers van començar a consultar els sindicats, els quals els deien que l'única opció era afegir-se a la llarga cua de creditors de l'empresa. Ells sentien que d'aquesta manera passaven a fer encara més llarga la cua de desocupats, un sector que no parava de créixer. "Durant anys, per culpa

